

Obec Ostrov

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Obce Ostrov

2019 - 2023

Spracovateľ: Mgr. Patrícia Tižová

Zadávateľ: Obec Ostrov, v.z. starostom obce Františkom Marcinom

Komunitný plán sociálnych služieb obce Ostrov na roky 2019-2023 bol schválený obecným zastupiteľstvom v Ostrove uznesením č. _____ dňa _____

František Marcin, starosta obce

OBSAH

ÚVOD	3
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ – KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE	4
1.1 Zadávatelia sociálnych služieb	4
1.2 Objednávateľia sociálnych služieb	5
1.3 Poskytovatelia sociálnych služieb	5
1.4 Prijímatelia sociálnych služieb	5
1.5 Verejnosť	5
2 KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE V OBCI OSTROV	7
2.1 Princípy, zásady a ciele komunitného plánovania	7
2.2 Uplatnenie princípu integrovaného prístupu	9
2.3 Komunitné plánovanie v obci Ostrov	10
2.4 Nadväznosť na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK	11
2.5 Organizácia komunitného plánovania v obci Ostrov	11
2.6 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov	12
2.7 Fázy komunitného plánovania	14
3 ANALÝZA SOCIÁLNO-DEMOGRAFOCKÝCH ÚDAJOV OBCE	15
3.1 História obce Ostrov	15
3.2 Sociálno-demografická štruktúra obce a okresu Sobrance	16
3.3 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia	18
3.4 Veková štruktúra obyvateľstva	20
3.5 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce	21
3.6 Bývanie	21
3.7 Zamestnanosť	21
3.8 Zhodnotenie rozvojového potenciálu okresu Sobrance	26
4 ANALÝZA STAVU POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A PREDPOKLADANÝCH POTRIEB SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	28
4.1 Sociálna služba krízovej intervencie na komunitnej úrovni – Komunitné centrum	28
4.2 Deti a mládež	30
4.3 Sociálne služby pre seniorov	30
4.4 Financovanie sociálnych služieb	31
4.5 Poskytovatelia sociálnych služieb v regióne	32
5 SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE	34
6 Záver	35
Zoznam schém, tabuliek a grafov	36

ÚVOD

Komunita je prirodzené životné prostredie človeka – prostredie alebo skupina ľudí, ktorí sú bez ohľadu na rozdielnosti schopní oceňovať rozdielnosti, čo im umožňuje účinne a otvorene komunikovať a spolupracovať na dosiahnutí spoločných cieľov.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je jednou zo základných metód riadenia rozvojových procesov. Predstavuje metódu, pomocou ktorej obec Ostrov plánuje sociálne služby tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám jednotlivých občanov. Ide o otvorený proces zisťovania potrieb a zdrojov a hľadanie najlepších riešení v oblasti sociálnych služieb.

Komunitné plánovanie je jednou zo základných metód riadenia rozvojových procesov. Predstavuje metódu, na základe ktorej obec Ostrov plánuje rozvoj sociálnych služieb tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám jednotlivých občanov. Jedná sa o otvorený proces zisťovania potrieb, zdrojov a hľadanie najefektívnejších riešení v oblasti sociálnych služieb, takisto je predpokladom pre tvorbu trvalejších partnerstiev. Na účel predchádzania vzniku alebo zhoršeniu nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu. Zhoršovanie sociálnej situácie obyvateľstva, nižšia pôrodnosť, starnutie populácie či iné ekonomické, sociologické i demografické ukazovatele boli podkladom pre stanovenie kľúčových cieľových skupín, na ktorých sú zamerané jednotlivé opatrenie. Vymedzenie pozitív i nedostatkov jednotlivých oblastí komunitného plánovania umožňujú nastavenie týchto opatrení s cieľom hľadania optimálnych riešení problémov a kvalitného napĺňania potrieb odkázaných občanov.

Komunitný plán sociálnych služieb obce Ostrov je otvoreným dokumentom, teda v priebehu sledovaného obdobia je možné ho meniť a dopĺňať na základe aktuálneho vývoja celkovej situácie a z nej vyplývajúcich krátkodobých i strednodobých prognóz s dôrazom na adresnosť a efektívnosť poskytovaných sociálnych služieb.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ – KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE

Zákon č.448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. O živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon v znení neskorších predpisov /ďalej len „zákon o sociálnych službách“, ktorý v šiestej časti obsahuje ustanovenia o komunitnom rozvoji a komunitnom pláne v oblasti poskytovania sociálnych služieb. Paragraf 83 zákona o sociálnych službách ukladá obciam a mestám vypracúvať komunitný plán sociálnych služieb v spolupráci s inými poskytovateľmi sociálnych služieb a prijímateľmi sociálnych služieb v územnom obvode obce.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je metóda, prostredníctvom ktorej je možné na úrovni obcí, mikroregiónov alebo krajov plánovať sociálne služby tak, aby zodpovedali potrebám jednotlivých skupín občanov a zároveň boli v súlade s miestnymi špecifikami. Ide o otvorený proces, cieľom ktorého je:

- napĺňanie potrieb občanov odkázaných na jednotlivé formy sociálnej pomoci,
- zabezpečovanie zdrojov (finančných a personálnych) na jednotlivé formy sociálnej pomoci,
- hľadanie optimálnych riešení, ktoré najlepšie zodpovedajú miestnym podmienkam a potrebám ľudí.

1.1 Zadávatelia sociálnych služieb

Subjekty, ktorým zabezpečovanie sociálnych služieb na príslušnom území vyplýva zo zákona. Sociálne služby zriaďujú, prípadne zadávajú iným subjektom, financujú a organizujú. V systéme verejnej správy na Slovensku sú to obce, mestá a samosprávne kraje.

Základné cieľové skupiny, pre ktoré by sa mali sociálne služby plánovať, sú:

- ° *seniori* - osoby staršie ako 65 rokov,
- ° *občania so zdravotným postihnutím a duševnými poruchami ako aj ich rodiny*,
- ° *rodiny s deťmi a mládež* – zahŕňa rodinu s deťmi, neúplnú rodinu, rozvrátenú rodinu, rodinu postihnutú sociálno-patologickými javmi, náhradnú rodinu, rodinu s nízkou sociálnou, kultúrnou úrovňou, deti a mládež,
- ° *osoby ohrozené sociálnym vylúčením* - nezamestnaní /dlhodobo nezamestnaní/, osoby
 - poberatelia sociálnych dávok /dávok v hmotnej núdzi/, nízkopríjmové osoby a rodiny,
 - osoby bez vzdelania alebo len s dosiahnutým základným vzdelaním, neprispôsobiví jednotlivci, osoby so závislosťou (gamblerstvo, alkoholizmus, drogová závislosť), trestaní, nezvládajúci svoj život.

Užívateľom sa v priebehu svojho života môže stať každý občan.

1.2 Objednávateľia sociálnych služieb

Objednávateľom sociálnych služieb je väčšinou štátna správa, samospráva, voľbami poverení zástupcovia, ale aj nadácie alebo agentúry, ktoré obvykle majú spracované plány strategického rozvoj a sociálnych služieb.

Zadávatel' službu objednáva, zriaďuje, organizuje, platí za ňu a zabezpečuje na ňu výberové konanie. Je dôležité, aby obec uznesením zastupiteľstva deklarovala svoju vôľu plánovať a rozvíjať sociálne služby.

1.3 Poskytovatelia sociálnych služieb

Subjekty, ktoré služby poskytujú a ponúkajú, bez ohľadu na ich právnu subjektivitu. Poskytovateľ sociálnej služby je za podmienok ustanovených zákonom obec, právnická osoba zriadená alebo založená obcou alebo samosprávnym krajom - „verejný poskytovateľ sociálnej služby“ a ďalšia právnická osoba a fyzická osoba - „neverejný poskytovateľ sociálnej služby“. Poskytovatelia sú povinní prihliadať na individuálne potreby prijímateľov sociálnych služieb, t.j. poskytovať služby také a tak, aby sa zachovala, eventuálne zvýšila kvalita života klientov.

1.4 Prijímatelia sociálnych služieb

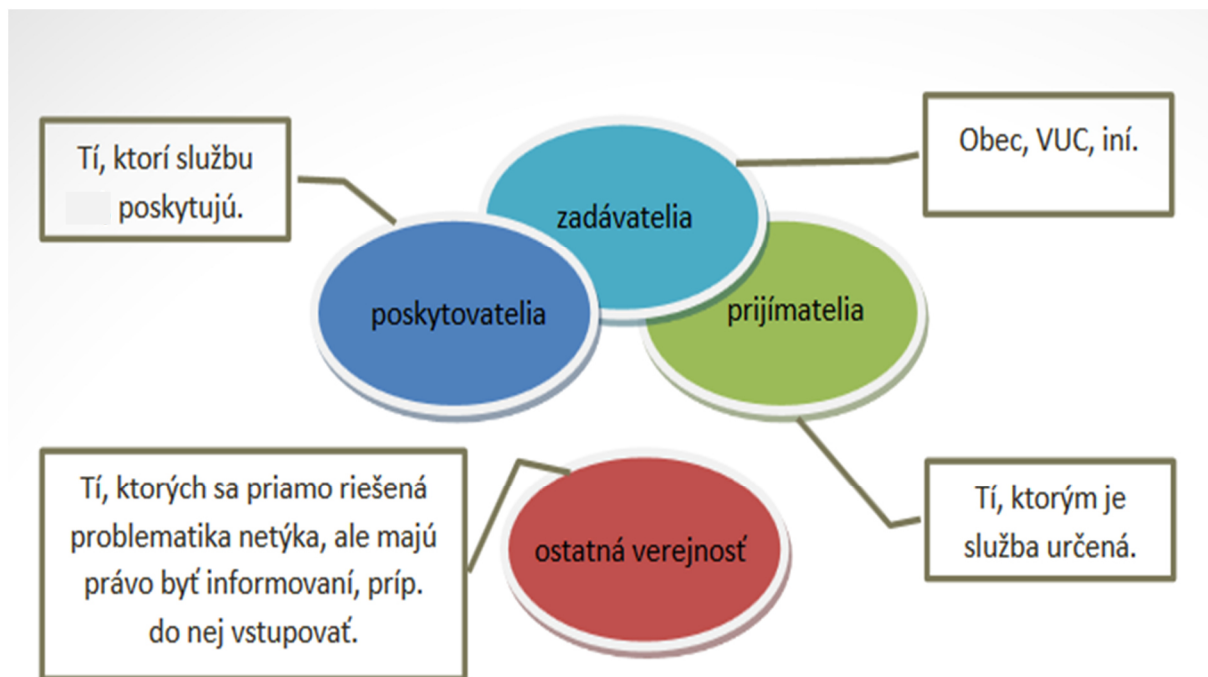
Osoby, ktorým sú poskytované sociálne služby z dôvodu ich nepriaznivej sociálnej situácie. Do nepriaznivej sociálnej situácie sa jednotlivec môže dostať z rôznych príčin, napr. v dôsledku vysokého veku, nepriaznivého zdravotného stavu, krízových životných situácií, životných návykov, spôsobu života, ktorý vedie ku konfliktu so spoločnosťou, trestno-právnej činnosti a pod.

1.5 Verejnosť

Rodinní príslušníci užívateľov sociálnych služieb, občania žijúci na príslušnom území, ktorých sa poskytovanie sociálnych služieb priamo nedotýka, ale v blízkej budúcnosti môžu patriť k potenciálnym užívateľom sociálnych služieb, prípadne poskytovanie sociálnych služieb môže ovplyvniť kvalitu ich života.

Schéma č.1 Nadväznosti subjektov komunitného plánovania

Zdroj: vlastné spracovanie

2 KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE V OBCI OSTROV

Do procesu komunitného plánovania sú zapájaní všetci účastníci systému sociálnych služieb (zadávatelia, poskytovatelia, užívatelia), čo výrazne posilňuje princípy zastupiteľskej demokracie, nielen v procese plánovania, ale aj v rozhodovacom procese, prípadne v spôsobe ich zabezpečovania. Komunitný plán sociálnych služieb zabezpečuje, aby sociálne služby zodpovedali miestnym potrebám a reagovali na miestne špecifiká.

Podstatou komunitného plánovania je zapájanie všetkých, ktorých sa sociálne služby týkajú, resp. sa môžu v budúcnosti dotýkať, do otvoreného dialógu o podobe sociálnych služieb. Základom je zisťovanie potrieb, zdrojov a hľadanie najlepších riešení. Zásadný význam má poznanie záujmu všetkých zúčastnených strán (zadávateľov, poskytovateľov a prijímateľov sociálnej pomoci) a verejnosti, ich vzájomne prepojenie a spolupráca.

2.1 Princípy, zásady a ciele komunitného plánovania

PRINCÍPY

Partnerstvo medzi všetkými účastníkmi komunitného plánovania - potreby a ciele všetkých účastníkov majú rovnakú váhu. Názorom všetkých strán musí byť venovaný rovnaký priestor.

Zapájanie miestneho spoločenstva - rôzne formy oslovenia a zapojenia verejnosti tak, aby ponuka na spoluprácu bola zrozumiteľná (napr. podľa špecifik komunity, spôsobu života, záujmov, etnickej príslušnosti a pod). Nikto nemá byť diskriminovaný a vylučovaný.

Hľadanie nových ľudských a finančných zdrojov - významnú úlohu v tejto oblasti zohráva spolupráca s podnikateľskými subjektmi, ktoré sa angažujú v sociálnej oblasti, pomoc dobrovoľníkov v sociálnej oblasti, svojpomocné skupiny, pomoc rodiny, susedská výpomoc a pod.

Práca s informáciami - rovnaký prístup k informáciám pre všetkých, ktorí sa plánovania zúčastňujú a zabezpečiť odovzdávanie informácií verejnosti. Pravidelné sprostredkovávanie informácií je zárukou spätnej väzby - pripomienok a podnetov zo strany všetkých účastníkov.

Priebeh spracovávania komunitného plánu - je rovnako dôležitý ako výsledný dokument - proces komunitného plánovania je založený na vyhľadávaní, zapájaní a diskusii rôznych ľudí, čo zabezpečuje, že navrhovaný systém sociálnych služieb je jedinečný, neopakovateľný a plne zodpovedá miestnym potrebám, podmienkam a zdrojom.

Zohľadnenie už vytvorenej a osvedčenej spolupráce - dobre fungujúca spolupráca medzi všetkými účastníkmi komunitného plánu prináša kvalitnejšiu ponuku sociálnych služieb.

Kompromis priania a možností - výsledkom komunitného plánu je vždy kompromisné riešenie medzi tým, čo chceme a tým, čo máme k dispozícii. Dôležitú úlohu zohráva spoločná dohoda, ktorá vymedzuje kto a ako sa bude na dosiahnutí cieľov komunitného plánu podieľať.

ZÁSADY

1. Potreby, priority a smery rozvoja sociálnych služieb v obci Ostrov sú definované ľuďmi, ktorí žijú v obci, a ktorých sa služby týkajú, ich volenými zástupcami, organizáciami a inými subjektami s priamym vplyvom na obec Ostrov.
2. Všetky činnosti na miestnej úrovni behom prípravy a pri uskutočňovaní plánu sú previazané.
3. Skvalitňovanie sociálnych služieb je obcou Ostrov považované za žiadúce a sociálne služby sú dôležitou súčasťou miestnej politiky.
4. Priority a smery rozvoja sociálnych služieb vychádzajú z presvedčenia o jedinečnosti, hodnote, vrodenej dôstojnosti a práve na sebaurčenie každého užívateľa sociálnych služieb v obci.

CIELE

- ° Posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov obce Ostrov.
- ° Predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín.
- ° Opäť vtiahnuť do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji (a v niektorých prípadoch predstavujú pre obyvateľov hrozbu, či vyvolávajú strach a neistotu).
- ° Zabezpečiť poskytovanie kvalitných sociálnych verejných služieb pre svojich obyvateľov.
- ° Zabezpečiť bezpečnosť a ochranu obyvateľov obce, prevenciu a osvetu.
- ° Zabezpečiť základnú ľudskú potrebu, bývanie pre všetky skupiny obyvateľov

Dôležitým cieľom je aj identifikácia sociálnych problémov v obci a návrhy ich riešení prostredníctvom priorít a opatrení, a to so zreteľom na klienta, poskytovateľov sociálnych služieb, technickej vybavenosti a pod., viesť aktívny dialóg k daným problémom, podpora sociálneho fungovania, participácie.

Sekundárnym cieľom komunitného plánovania je zmobilizovanie občanov, zapojenie verejnosti, mimovládnych organizácií, cirkevných organizácií, dobrovoľníkov, samosprávu a orgány štátnej správy.

2.2 Uplatnenie princípu integrovaného prístupu

Rozmer - 1

Rôzne aspekty života obce v sociálnej oblasti – sociálny, vzdelávací, voľnočasový, zdravotný, kultúrny a bezpečnostný – sú vzájomne prepojené a sociálny úspech v rozvoji samosprávy možno dosiahnuť len prostredníctvom integrovaného prístupu. Opatrenia týkajúce rozvoja sociálnych služieb v užšom aj širšom poňatí sa v Komunitnom pláne sociálnych služieb skombinovali. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý v súčasnosti vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom až po dôsledky klimatických zmien. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá pre dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom stratégie Európa 2020.

Rozmer – 2

Komunitný plán sociálnych služieb obce Ostrov integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. Komunitný plán sociálnych služieb (KPSS) obce Ostrov integruje a nadväzuje na Národné priority rozvoja sociálnych služieb 2015 - 2020, PRO Ostrova, viacročný rozpočet, všeobecne záväzné nariadenia a iné. KPSS obce vychádza a integruje strategické dokumenty na národnej úrovni ako Partnerská dohoda, ktorá určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2020, Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014-2020, Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 –2020, Integrovaný regionálny operačný program „IROP“. Ďalej integruje a vychádza zo strategických dokumentov EÚ: Stratégia EÚ 2020 - cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast, Spoločný strategický rámec EK, marec 2012, Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom), CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012, CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT), CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu, CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu, CENTROPE –Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+.

Rozmer – 3

Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín ako sú obyvatelia, rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené v rámci pôsobnosti obce, mimovládne organizácie, záujmové skupiny obyvateľov, podnikateľské subjekty, obec a jej jednotlivé orgány: poslanci OZ, starosta, komisie. Integrovaný prístup bol uplatnený v prípravnej fáze spracovania KPSS.

Rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov –verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú integrovaný prístup z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni miestnej samosprávy.

2.3 Komunitné plánovanie v obci Ostrov

Komunitný plán sociálnych služieb obce Ostrov je spracovaný v súlade s východiskovými dokumentami (na regionálnej a národnej úrovni), najmä s Koncepciou rozvoja sociálnych služieb v Košickom kraji na roky 2016-2020, ktorá sa opiera o aktuálnu legislatívu, trendy a politiku Európskej únie v sociálnej oblasti, predovšetkým na národnej úrovni vypracovanú Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (2011) a Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015 a v roku 2014 prijaté Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 - 2020, ktoré reflektujú aktuálnu situáciu poskytovania sociálnych služieb v Slovenskej republike.

Komunitný plán obce sa vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb s ohľadom na miestne špecifiká a potreby. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Základným riadiacim dokumentom, ktorý usmerňuje všetky plánované rozvojové aktivity obce je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny spracovalo v súlade so zákonom o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. O živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/ v znení neskorších predpisov č. 448/2008 Z.z., Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020. V rámci týchto priorít sú stanovené:

A. Hlavné ciele rozvoja sociálnych služieb

- Zabezpečenie práva občanov na sociálne služby
- Zvýšenie kvality a dostupnosti sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj nedostatkových alebo chýbajúcich služieb

B. Priority rozvoja sociálnych služieb

- Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvoja terénnych sociálnych služieb.
- Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom.
- Zvýšenie kvality a humanizácie poskytovania sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb.
- Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

Ciele a priority stanovené v Národných prioritách rozvoja sociálnych služieb majú podľa zákona O sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. O živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/ v znení neskorších predpisov č. 448/2008 Z.z. následne rozpracovať obce vo svojich komunitných plánoch sociálnych služieb, majú prijať konkrétne úlohy a opatrenia na zabezpečenie ich rozvoja. Tieto aktivity je potrebné zabezpečiť na základe analýzy poskytovaných sociálnych služieb, potrieb a tradícií svojho územia.

2.4 Nadväznosť na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja

Strategický cieľ č. 5 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja sociálnych ľudských práv Hlavným cieľom PHSR v tejto oblasti je poskytovanie kvalitných služieb skupinám obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc a sociálne služby. Cielennými aktivitami prispievať k zvyšovaniu informovanosti a koordinácii poskytovateľov služieb, so zameraním zvýšiť kvalitu a efektivitu služieb poskytovaných v rámci VÚC.

K základným prioritám sociálnej politiky obce Ostrov je skvalitnenie a zlepšenie výkonu komunitnej práce v obci Ostrov je apelovať na niektoré deficity v riešení komunitného rozvoja a sociálnej integrácie na lokálnej úrovni v obci, ako napr.:

- absencia riešení zameraných na odstraňovanie bariér sociálnej integrácie komunity,
- absencia etnicky neutrálneho miesta pre vytváranie a obnovu väzieb medzi obyvateľmi vylúčenej rómskej komunity a ďalšími skupinami komunity/obce,
- absencia špecifických prístupov rešpektujúcich osobitosti (sociálne, ekonomické, socio-kultúrne a iné) konkrétnej lokality v nadväznosti na ich účinnú sociálnu integráciu, resp. inklúziu,
- absencia mechanizmov pre identifikáciu a riešenie konfliktov v obci ešte pred ich eskaláciou, riešenia aplikované na lokálnej úrovni majú často charakter jednorazových intervencií, sú nesystematické a bez preventívnych prvkov atď.

2.5 Organizácia komunitného plánovania v obci Ostrov

Komunitné plánovanie v obci Ostrov bolo realizované komplexne pre všetky kategórie prijímateľov sociálnych služieb, bez ohľadu na vek, pohlavie, či etnickú príslušnosť.

Na základe východiskovej analýzy, analytických prieskumov, ako aj vo vzťahu k potrebám občanov a prioritám obce bolo komunitné plánovanie sociálnych služieb zamerané špecificky na štyri nosné cieľové skupiny občanov:

- **Seniori**
- **Ťažko zdravotne postihnutí občania a občania so zdravotnými obmedzeniami**
- **Deti, mládež a rodiny v riziku sociálneho vylúčenia**
- **Spoločensky a sociálne znevýhodnení občania a MRK**

2.6 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov

Kompetencie obcí v sociálnej oblasti sú rozsiahle a dotýkajú sa všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia. Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb.

Podľa § 80 zákona č. 448/2008 Z.z.- Pôsobnosť obce -

O b e c:

- a) vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- b) utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- c) je správnym orgánom v konaniach o
 1. odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, o odkázanosti na opatrovateľskú službu,
 2. zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode,
 3. odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti,
 4. povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 11,
- d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51,
- e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie
 1. sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadenie seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
 2. nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu,
 3. opatrovateľskej služby,
 4. prepravnej služby,
 5. odľahčovacej služby,
 6. pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa podľa § 31,
- f) poskytuje základné sociálne poradenstvo,
- g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12,
- h) uzatvára zmluvu
 1. o poskytovaní sociálnej služby,
 2. o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- i) zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu s ambulantnou sociálnou službou, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,
- j) môže zriaďovať, zakladáť a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,
- k) môže poskytnúť finančný príspevok podľa § 78a ods. 4 na základe písomnej zmluvy podľa osobitného predpisu 13) a kontroluje hospodárenie s ním,
- l) poskytuje podľa § 75 ods. 1 a 2 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej

služby,

- m) môže poskytovať podľa § 75 ods. 7 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- n) môže poskytovať podľa § 75 ods. 8 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- o) kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a s finančným príspevkom na prevádzku poskytovanej sociálnej služby,
- p) ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone pôsobnosti ustanovenej v písmene o) a kontroluje ich plnenie,
- q) vedie evidenciu
 - 1. posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby,
 - 2. rozhodnutí podľa písmena c),
 - 3. prijímateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- r) vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,
- s) poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom sociálnych služieb na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov,
- t) uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,
- u) môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadila alebo založila, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku podľa písmena d),

V ustanoveniach § 82 a 83 upravuje zákon o sociálnych službách úlohy obce v komunitnom pláne a komunitnom plánovaní.

Komunitný rozvoj, komunitná práca a komunitná rehabilitácia

Obec za účelom predchádzania vzniku alebo predchádzania zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb podľa tohto zákona, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu.

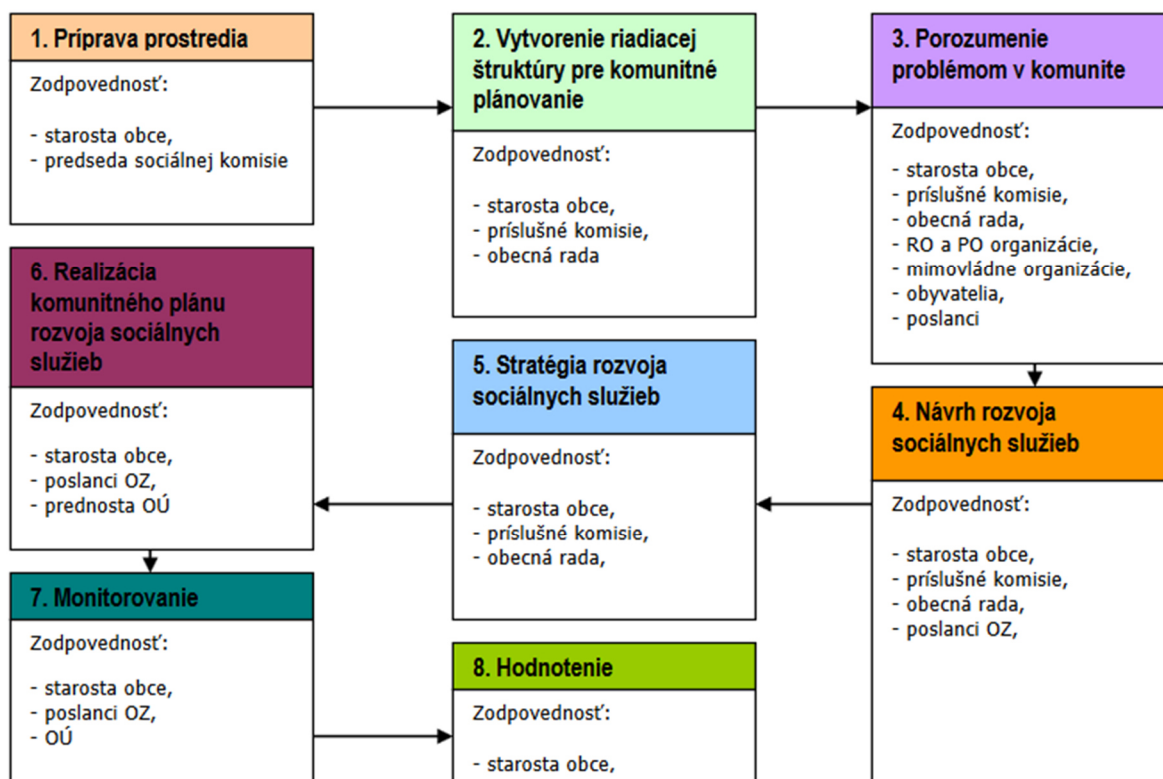
Komunitná práca je podpora aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov v rámci miestneho spoločenstva, najmä rozvojom sociálnych služieb.

Komunitná rehabilitácia je koordinácia činnosti subjektov, ktorými sú najmä rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia služieb zamestnanosti, poskytovatelia sociálnych služieb a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

2.7 Fázy komunitného plánovania

Schéma č.2 Fázy komunitného plánovania

Zdroj: vlastné spracovanie

3 ANALÝZA SOCIÁLNO-DEMOGRAFOCKÝCH ÚDAJOV OBCE OSTROV

3.1 História obce Ostrov

Na základe nálezov (úštepové škrabadlo z obsidiánu) bola obec Ostrov zaradená medzi lokality z doby kamennej. O ďalšom vývoji osídlenia v ostrovskom chotári chýbajú archeologické, či písomné doklady, ale predpokladá sa, že samotná dedina vznikla v rozmedzí 11._14. storočia.

V roku 1336 pri delení majetku šľachticov z Michaloviec vznikla správa o dvoch ostrovských poliach (campus Kethwzturow). Priama správa o obci (Oztrow) pochádza z latinskej listiny z 24.augusta roku 1418, ktorú vydal panovník Žigmund Luxemburský. V listine je uvedené, že spolu s ďalšími majetkami od nepamäti patrí predkom priora Alberta z Michaloviec a jeho bratov. Do začiatku 15. Storočia sa na majetkoch šľachticov z Michaloviec vyvinuli tri panstvá michalovské, jasenovské a tibavské, kde patrili Ostrov a ďalšie dediny.

V roku 1427 mala obec Ostrov najmenej dvadsaťtri obývaných domov. Koncom 16. Storočia tu stálo už len pätnásť obývaných domov. V obci býval richtár a poddanské obyvateľstvo. Richtár okrem správy obce mal na starosti odvádzanie daní.

Na vznik názvu obce existujú rozličné názory. Podľa prvého pomenovania Ostrova súvisí s obrannými opatreniami, podľa druhého názov sa vzťahoval ako chotárne pomenovanie pozemkov medzi ramenami miestneho potoka a následne na tamojšie sídlisko.

Ostrov administratívne patrili do Užskej stolice. Centrom stolice bol Užhorod. O pomeroch v 18. stor. informujú dva rukopisy o Užskej stolici. Prvý napísal Adam Horváth, šľachtic z Pavloviac nad Uhom . „Obec je v lesoch a má len troch či štyroch obyvateľov. Veľmi často ju zaplavujú vody stekajúce z hôr, čo je nešťastím pre obec. Má viac lúk. Patrí viacerým zemepánom.” Druhý rukopis je od Mateja Bela. „Ostrov je obkľúčený lesmi a leží blízko pri rieke Horný a často je zamorovaný záplavami.”

V rokoch 1772-1774 v čase tereziánskej urbánskej regulácie, na šiestich hektároch urbánskej pôdy hospodárili príslušníci štyroch sedliackych rodín . V 18.stor. sa na území habsburskej monarchie uskutočnilo prvé vojenské mapovanie. Na mape je dedina označená ako „Osztró”. V tom čase bola obklopená lesmi. V roku 1828 tu v dvadsiatich siedmich domoch bývalo 290 obyvateľov, no v roku 1900 už bývalo v dedine 40 rodín a 381 obyvateľov. Z celkového počtu 75 domov bolo 53 postavených z dreva, 4 z kameňa alebo tehly, 18 z kombinovaného materiálu. Väčšina obyvateľstva sa živila poľnohospodárstvom, niektorý remeslom a bol tu aj jeden učiteľ. V druhej polovici 19. stor. tu vznikla ľudová škola, kde sa žiaci učili hlavne čítať, písať, počítať a náboženstvo. V roku 1904 sa v nej vzdelávalo 30 chlapcov a 28 dievčat.

V rokoch 1907-1910 bol vybudovaný neogotický filiálny kostol zasvätený Nanebovstúpeniu pána. Vybudovali ho na pozemku zakúpenom od statkára Csuha zo Sobraniec. 5. Mája 1910 bol kostol slávnostne posvätený.

V roku 1920 bol z Uzskej župy vyňatí sobranecký okres, kde patril aj Ostrov, a pripojili ho k Zemplínskej župe so sídlom v Michalovciach. V roku 1921 sa uskutočnilo prvé oficiálne sčítanie obyvateľstva v ČSR. V Ostrove, s rozlohou chotára 601 ha, bývalo v osemdesiatich domoch 441 obyvateľov (237 žien, 204 mužov).

Národnosti: československá 338, rusínska 98, maďarská 3, iná 1, cudzinci 1

Náboženstvo: rímskokatolícke 234, gréckokatolícke 174, kalvíni 27, izraelitské 6

V roku 1926 a 1927 vznikli v obci dva veľké požiare, ktoré postihli niekoľko objektov. Škodu odhadli na 52 000 korún. Preto medzi priority na rok 1927 patrilo aj zakúpenie hasičského výstroja. Okrem toho zriadenie kováčskej dielne a zriadenie obecnej školy. Celková rozpočtová potreba obce na rok predstavovala takmer 10 000 korún.

V roku 1939 po vzniku Slovenského štátu obsadila maďarská armáda veľkú časť južného a východného Slovenska a Maďarsko získalo 41 obcí Sobraneckého okresu medzi ktorými bola aj obec Ostrov. Počas druhej svetovej vojny bol poškodený ostrovský filiálny kostol. Dňa 23. Novembra 1944 bola obec oslobodená vojakmi Červenej armády.

V roku 1947 bol pracoval v obci ochotnícky divadelný krúžok. V roku 1956 dňa 8. septembra v obci zasvietila prvýkrát elektrická žiarovka. V roku 1961 bola otvorená nová predajňa potravín a zriadená materská škola.

V roku 1970 sa uskutočnilo sčítanie ľudí. Obec mala 421 obyvateľov, z toho 89 dôchodcov. V tomto roku 11. augusta navštívil obec prezident republiky Ludvík Svoboda.

V roku 1985 bola urobená nová cesta. V roku 1991 sa v obci začalo rekonštruovať elektrické vedenie. Obec mala 331 obyvateľov. O tri roky neskôr bol zavedený plyn. V roku 1996 sa začala oprava kostola a výstavba zakrístie. Celá obnova stala okolo 500 000 korún.

3.2 Sociálno-demografická štruktúra obce a okresu Sobrance

Rozloha: 11,12 km² (1 112 ha)

Okres: Sobrance

Kraj: Košický

Región: Zemplín

Počet obyvateľov: 306

Hustota obyvateľstva: 27,52 obyv./km²

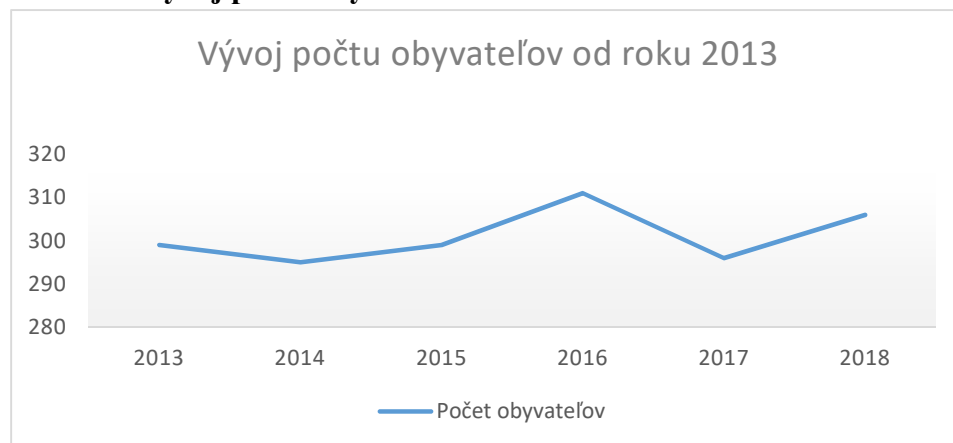
Počet MRK: 50

Počet obyvateľov s trvalým pobytom v obci Ostrov za posledný rok 2018 stúpol na 306.

Tabuľka č.1 Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyv.	299	295	299	311	296	306

Zdroj: ŠÚ SR, údaje OÚ obce

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2013

Zdroj: vlastné spracovanie, údaje OÚ obce

Podľa zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 336/2015 Z. z.“) bol okres Sobrance 15. decembra 2015 zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) do zoznamu najmenej rozvinutých okresov. V zmysle predmetného zákona bol pre okres Sobrance vypracovaný Akčný plán rozvoja okresu Sobrance (ďalej len „Akčný plán“). Okres Sobrance je svojou rozlohou najmenší okres Košického samosprávneho kraja nachádzajúci sa v jeho severovýchodnej časti. Okres Sobrance tvorí 47 obcí, z toho 1 mesto, pričom počet obyvateľov okresu k 31. 12. 2015 bol 22 806 osôb (ŠÚ SR, 2016). K slovenskej národnosti sa podľa údajov z roku 2015 hlási viac ako 87 % obyvateľov. Obyvatelia rómskej národnosti tvoria 5,1 %, obyvatelia rusínskej národnosti 1,1 % a ukrajinskej národnosti 1,1 % z celkového počtu obyvateľov (ŠÚ SR, 2016). Štatistické údaje o počte obyvateľov rómskeho etnika nezodpovedajú skutočnému stavu.

3.3 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia

Tab.č. 2 Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce Ostrov

	2014	2015	2016	2017
Živonarodení – ženy	2	3	3	1
Živonarodení – muži	1	2	1	4
Živonarodení – spolu	3	5	4	5
Zomretí - ženy	2	0	2	1
Zomretí - muži	1	3	2	0
Zomretí - spolu	3	3	4	1
Prirodzený prírastok obyv. - ženy	0	3	1	0
Prirodzený prírastok obyv. - muži	0	-1	-1	4
Prirodzený prírastok obyv. - spolu	0	2	0	4
Migračné saldo	-4	2	12	19
Celkový prírastok obyv. - ženy	-4	2	7	-9
Celkový prírastok obyv. - muži	0	2	5	-6
Celkový prírastok obyv. - spolu	-4	4	12	-15

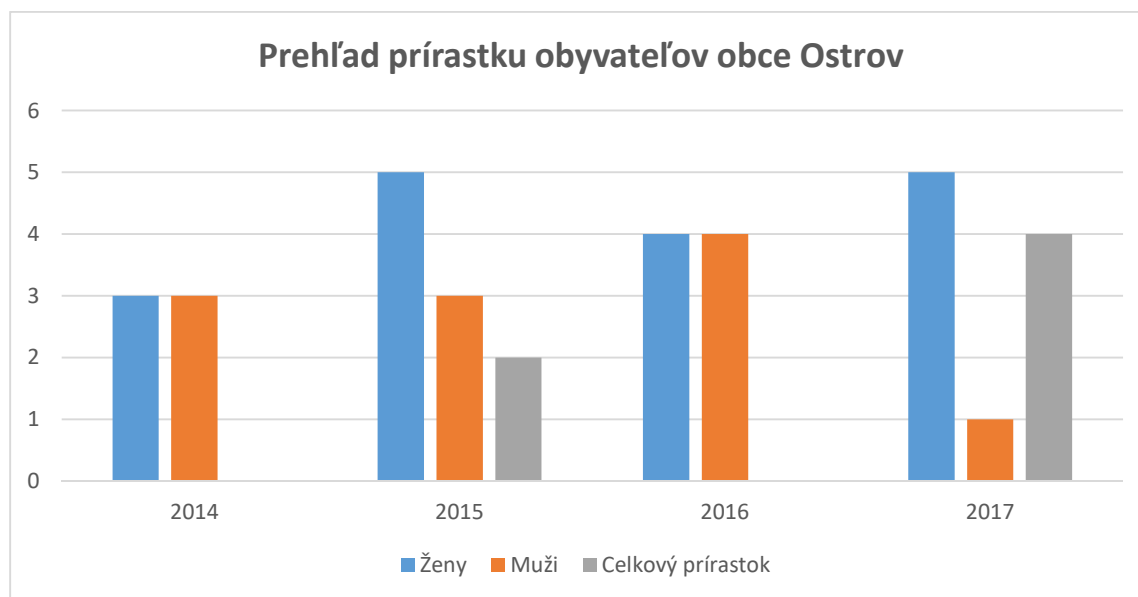
Zdroj: ŠÚ SR,

[http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/Pr%C3%ADrastok%20obyvate%C4%BEOv%20pohlavia%20-%20obce%20\(ro%C4%8Dne\)%20%5Bom7105rr%5D](http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/Pr%C3%ADrastok%20obyvate%C4%BEOv%20pohlavia%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7105rr%5D)

V sledovanom období bol v obci zaznamenaný mierne pozitívny prirodzený vývoj obyvateľstva, tzn., že sa narodilo viac ľudí ako zomrelo. Celkovo sa počet obyvateľov obce prirodzeným spôsobom zvýšil o 6. Vývoj migrácie mal v sledovanom období takisto pozitívny trend. Uvedené znázorňuje graf nižšie.

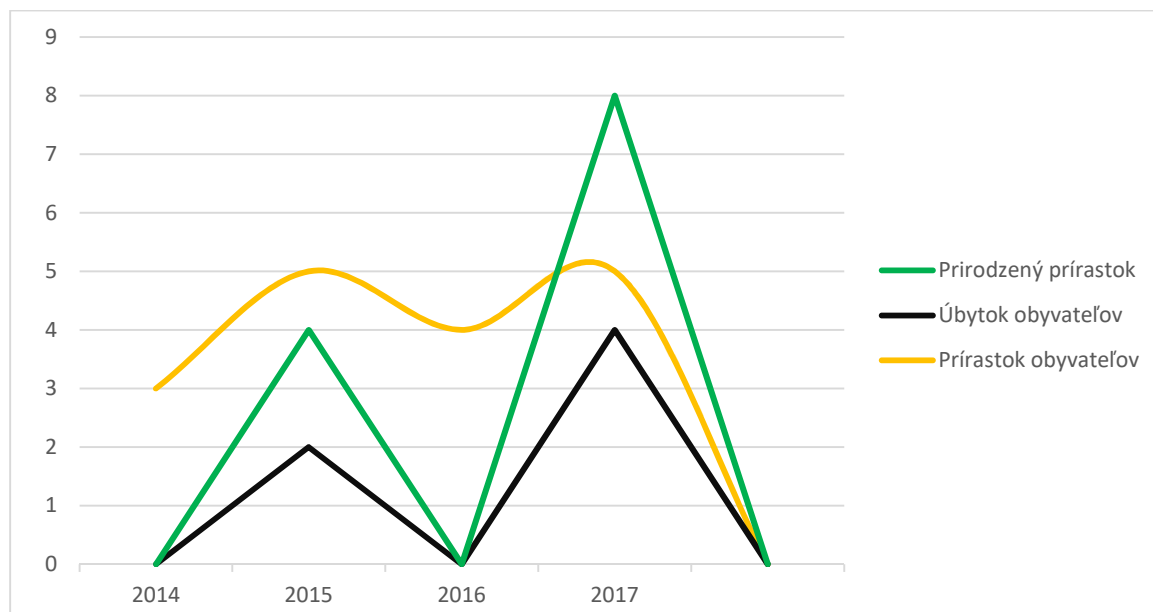

Graf č. 2 Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce Ostrov

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 3: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného prírastku obyvateľov

Zdroj: vlastné spracovanie

3.4 Veková štruktúra obyvateľstva

Grafické znázornenie vekovej štruktúry obyvateľstva je rozdelené do skupín podľa veku v zmysle posledného sčítania obyvateľstva, domov a bytov z roku 2011:

- *predproduktívneho (0-14),*
- *produktívneho (15-59),*
- *poproduktívneho (60 a viac),*

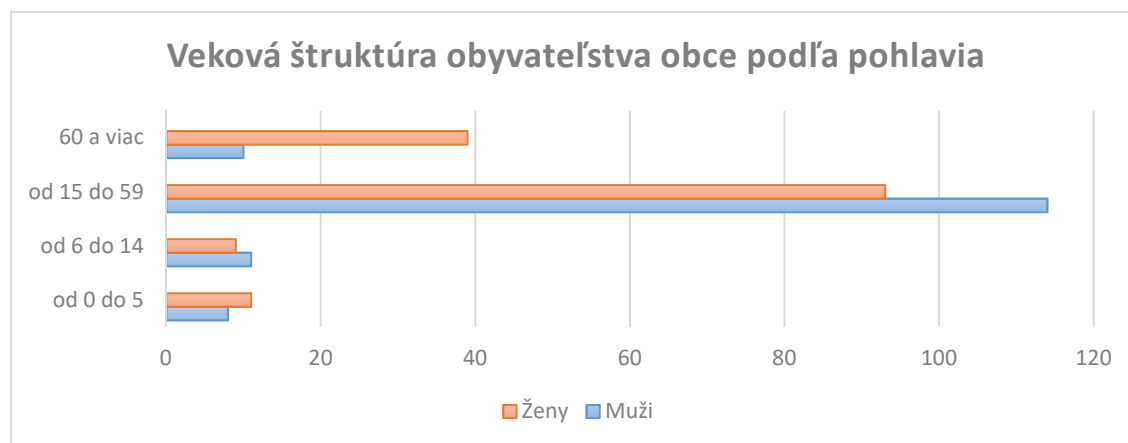
nám dokumentuje vývoj za sledované obdobie sumárne za celú obec.

Tab.č.3 Veková štruktúra obyvateľstva obce

Vek		Muži	Ženy	Obyvateľstvo	
		spolu	spolu	úhrn	%
0 - 5		8	11	19	6,4
6 - 14		11	9	20	6,8
Produktívny		114	93	207	70,2
Poproduktívny		10	39	49	16,6
Podiel obyvateľstva	0 - 5	5,6	7,2	6,4	
	6 - 14	7,7	5,9	6,8	
	produktívny vek	79,7	61,2	70,2	
	poproduktívny vek	7,0	25,7	16,6	
Priemerný vek		37,08	43,64	40,46	

Zdroj: SODB 2011, <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Graf č.4 Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Zdroj: vlastné spracovanie

Z grafu jednoznačne vyplýva, že najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia v produktívnom veku, konkrétne muži. Najmenšou skupinou sú obyvatelia v predproduktívnom veku.

3.5 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce

Pod národnostnou štruktúrou obyvateľstva rozumieme dobrovoľnú príslušnosť osoby k určitému národu, národnostnej alebo etnickej skupine.

Tab.č. 5 Národnostná štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	130	146	276
Ukrajinská	4	0	4
Česká	0	1	1
Nezistená	17	8	25
Spolu	151	155	306

Zdroj: SODB 2011, <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Graf č.5 Národnostná štruktúra obyvateľstva obce

Zdroj: vlastné spracovanie

Z hľadiska národnostnej štruktúry je obyvateľstvo obce značne homogenizované, výrazná časť obyvateľov sa hlási k národnosti slovenskej. K rómskej národnosti sa v obci neprihlásil žiaden obyvateľ aj napriek tomu, že reálne žije v obci okolo 50 Rómov.

Tab.č.6 Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	88	101	189
Gréckokatolícka cirkev	37	37	74
Pravoslávna cirkev	4	1	5
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	0	1	1
Reformovaná kresťanská cirkev	0	0	0
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	0	0	0
Bez vyznania	3	4	7
Nezistené	19	11	30
Spolu	151	155	306

Zdroj: SODB 2011, <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Graf č.6 Náboženská štruktúra obyvateľstva

Zdroj: vlastné spracovanie

3.6 Bývanie

Obyvatelia obce bývajú v rodinných domoch, celkový počet domov je 101, z toho je 24 domov neobývaných. V súčasnosti je záujem viac o rekonštrukciu ako o výstavbu rodinných domov. V obci prevláda 1-2 podlažná zástavba rodinných domov. Takmer všetky domy boli postavené z tehál, pórobetónových tvárnic, alebo z kameňa. Väčšina domov je v dobrom stavebno-technickom stave. Snahou obyvateľov je zlepšiť kvalitu bývania v rodinnom dome.

3.7 Zamestnanosť

Na základe údajov Štatistického úradu SR má miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance klesajúci charakter. Ku koncu roka 2017 bola miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance 12,93%. Relatívne priaznivá je situácia vo vekovej štruktúre obyvateľstva produktívneho veku, pretože tvorí viac ako polovicu celkového počtu obyvateľov. Ľudský potenciál obce pre ďalší rozvoj je možno využiť len v širšom rámci. Priamo v obci a v mikroregióne je nedostatok pracovných príležitostí.

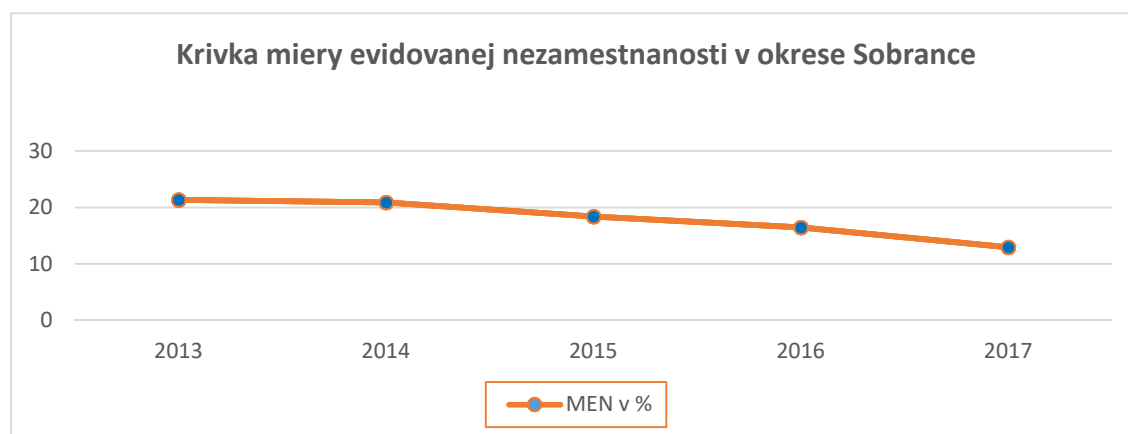
Tab.č.7 Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance

	2013	2014	2015	2016	2017
Miera evid. nezam. (v%)	21,32	20,91	18,40	16,45	12,93

Zdroj:

http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/Miera%20evidovanej%20nezamestnanosti%20%5Bpr3108rr%5D

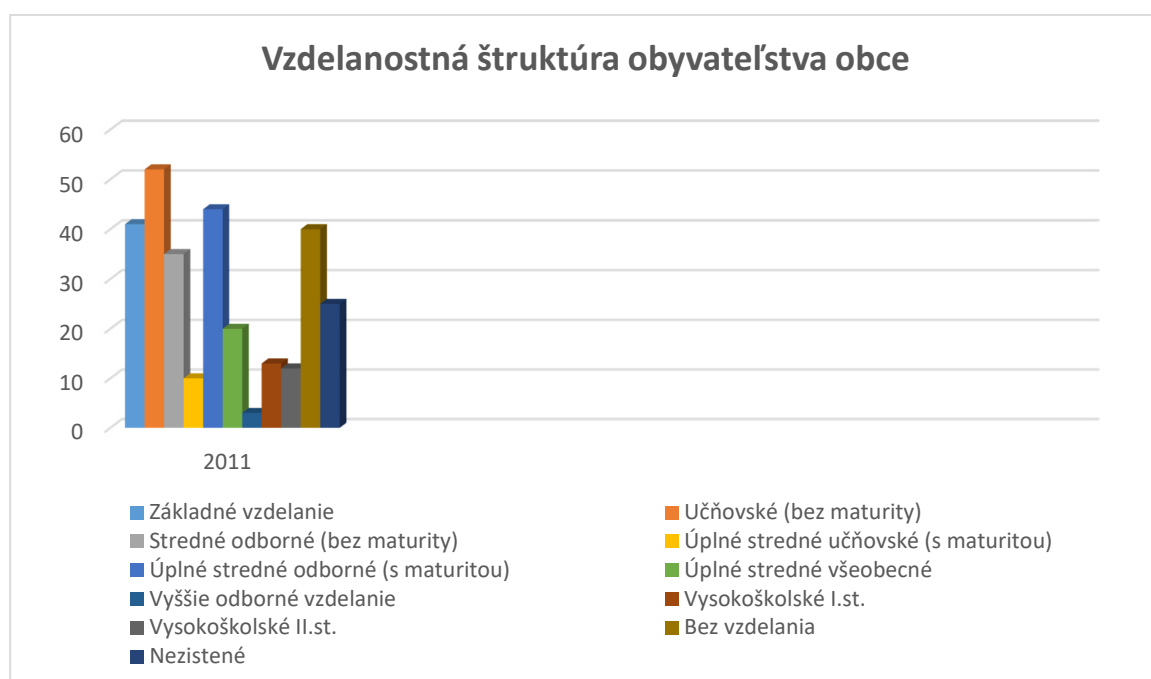
Graf č.7 Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance

Zdroj: vlastné spracovanie

Klesajúca miera evidovanej nezamestnanosti reálne nereflektuje mieru reálnej nezamestnanosti, jedná sa o mieru nezamestnanosti evidovaných uchádzačov o zamestnanie, pričom je nutné vziať do úvahy obyvateľov, ktorí sú nezamestnaní a nie sú z rôznych dôvodov evidovaní na ÚPSVaR. Medzi nezamestnanými výrazne prevládajú dlhodobo nezamestnaní. Neodmysliteľný vplyv na vývoj nezamestnanosti má vzdelanostná úroveň obyvateľov, ktorá je premietnutá v nasledujúcom grafe. V súčasnosti obec nemá výrazne aktívne skupiny obyvateľov, ktoré by presadzovali svoje podnety a aktívne sa zapájali do rozvoja obce. Obec sa snaží o svoj celkový rozvoj v rámci svojich možností. Vychádza z posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2011.

Graf č.8 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce

Zdroj: vlastné spracovanie

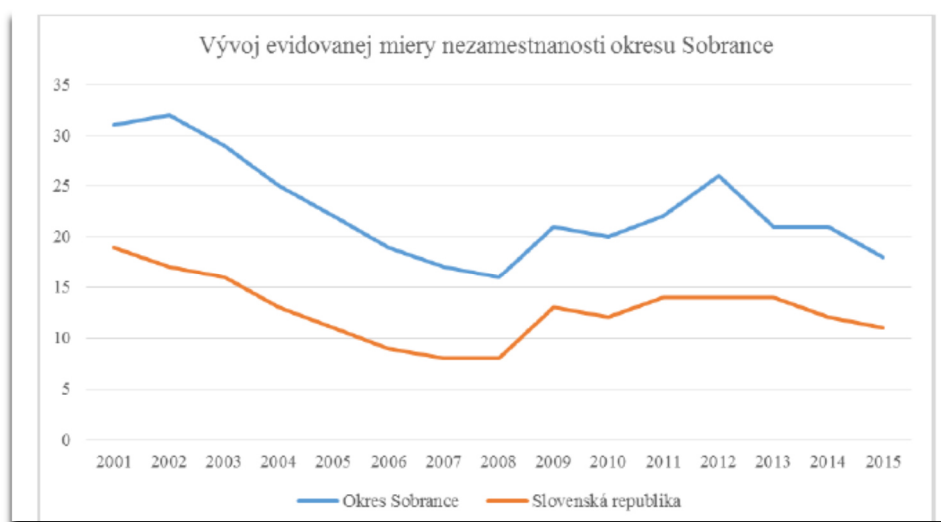
Súčasné **ekonomické a sociálne problémy a vysoká nezamestnanosť** v zmysle aktuálneho Akčného plánu okresu Sobrance (http://www.nro.vlada.gov.sk/data/files/6223_ap-sobrance.pdf) v okrese Sobrance sú spôsobené nielen polohou okresu a jeho faktormi, ale predovšetkým štrukturálnymi zmenami ekonomiky štátu a vonkajšími podmienkami jeho vývoja, ako aj dosahmi centrálnej hospodárskej politiky a sociálnej politiky. Medzi špecifické okresné faktory patrí:

- poloha okresu na schengenskej hranici Európskej únie s Ukrajinou,
- špecifická odvetvová orientácia regionálnej ekonomiky,
- nedostatočne rozvinutá infraštruktúra regiónu,
- odchod mladej kvalifikovanej sily z okresu a nevyhovujúca štruktúra zameraní stredného školstva.

V okrese sú sťažené podmienky pre prilákanie väčších zahraničných investorov. Na druhej strane, okres má vysoký potenciál súvisiaci s jeho polohou, za predpokladu postupu integračných procesov v Európe smerom na Ukrajinu. Táto integrácia Ukrajiny však môže znamenať aj významné riziká pre regionálnu ekonomiku, pokiaľ regionálna ekonomika nebude na zmeny vonkajších podmienok dostatočne pripravená. Predpokladom pre pozitívne využitie týchto zmien je strategické nastavenie regionálnej ekonomiky a jej orientácia na plné využitie hospodárskeho, prírodného, kultúrneho a sociálneho kapitálu okresu, ako aj potenciálu cezhraničnej územnej spolupráce v regióne.

Okres Sobrance dlhodobo eviduje **vysokú mieru nezamestnanosti**. Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla **k 31. 3. 2016 hodnotu 17,7 %** a je dlhodobo nad celoslovenským aj krajským priemerom. Miera nezamestnanosti v súlade so zlepšujúcimi sa podmienkami pre tvorbu pracovných miest na Slovensku klesá, ale pomalšie, ako slovenský priemer.

Graf č.9 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance a na Slovensku v rokoch 2001– 2015

Zdroj: Akčný plán okresu Sobrance, http://www.nro.vlada.gov.sk/data/files/6223_ap-sobrance.pdf

Veková štruktúra populácie okresu Sobrance kopíruje slovenský priemer a má nižší podiel obyvateľov v predproduktívnom veku a vyšší podiel obyvateľov v poproduktívnom veku ako priemer KSK. V produktívnom veku v roku 2015 žilo v okrese 15 879 osôb. Relatívne nízky počet obyvateľov v predproduktívnom veku potvrdzuje trend vyst'ahovalectva mladej kvalifikovanej pracovnej sily.

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v roku 2014 dosiahla v okrese Sobrance výšku 792 EUR, čo je výrazne menej nielen ako priemerná mzda na Slovensku (957 eur), ale aj v rámci KSK (908 eur).

3.8 Zhodnotenie rozvojového potenciálu okresu Sobrance

Dlhodobý udržateľný rozvoj okresu Sobrance si vyžaduje zníženie miery nezamestnanosti vytvorením predpokladov na tvorbu udržateľných pracovných miest založených na komparatívnych výhodách regionálnej ekonomiky, ktorá dokáže efektívne zhodnocovať vlastný rozvojový potenciál regiónu. 8 Efektívna tvorba pracovných miest musí byť založená na využití existujúceho prírodného, ekonomického a sociálneho kapitálu – najmä disponibilnej pracovnej sily, polohy okresu a rozvojového potenciálu existujúcich ekonomických subjektov, ako aj schopnosti prilákať slovenský a zahraničný kapitál do okresu.

Rozvoj okresu Sobrance je postavený na **piatich pilieroch**:

- na využití existujúceho prírodného potenciálu predovšetkým v oblasti pôdohospodárstva, lesného hospodárstva, geotermálnej energie a vôd,
- tradíciách poľnohospodárskej a potravinárskej výroby a jej vysokej ekologickej kvalite,
- na rozvoji malého a stredného podnikania (MSP) a diverzifikácii ekonomických činností,
- na využití špecifickej polohy okresu na schengenskej hranici EÚ,
- na zlepšovaní podmienok pre život, voľnočasové aktivity a cestovný ruch, a využívaní historicko-pamiatkových daností a prírodného zázemia.

Akčný plán okresu Sobrance je zameraný na nasledovné **hlavné oblasti**:

- adaptácia a rozvoj pracovných síl prostredníctvom vzdelávania podľa požiadaviek trhu práce a regionálnej politiky okresu,
- integrácia a skvalitnenie všetkých vzdelávacích, tréningových aktivít, ako aj poradenstva, podľa priorít okresu a trhu práce a komunikácia o spoločných cieľoch v oblasti vzdelávania a rozvoja ľudských zdrojov, vrátane príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít (MRK) za účasti inštitúcií, škôl, zamestnávateľov z podnikateľského sektora ako aj verejnej správy,
- rozvoj trhu práce založený na posilnení regionálnej a lokálnej ekonomiky, vrátane poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a nadväzujúcich odvetví,
- podpora rozvoja trhu práce zlepšením podmienok pre podnikanie, ako aj podporou komunálnych podnikov sociálnej ekonomiky, inovatívnych projektov, nových technológií, transferu know-how, osobitne v oblasti MSP, vrátane podpory poľnohospodárstva a lesného hospodárstva s orientáciou a s dôrazom na vytváranie pracovných príležitostí a zamestnávania marginalizovaných skupín,
- stabilizácia kvalifikovanej pracovnej sily a investícií v území zlepšením podmienok pre život a podnikanie, ako aj rozvojom technickej a sociálnej infraštruktúry a zlepšením kvality služieb,
- výstavba, modernizácia a rekonštrukcia dopravnej a technickej infraštruktúry, infraštruktúry na ochranu životného prostredia, vrátane protipovodňových opatrení, základnej infraštruktúry miest a obcí, podpory zlepšenia odpadového hospodárstva, vrátane triedenia komunálnych odpadov a zhodnocovania odpadov, sociálnej a zdravotnej infraštruktúry, vrátane škôl a školských zariadení, budovanie nájomných bytov, skvalitňovanie občianskej vybavenosti a verejných služieb v prospech obyvateľov, podnikateľského sektora, investorov,

ako aj návštevníkov a turistov, zároveň rozvoj služieb, marketingu územia a aktivít na podporu cestovného ruchu s využitím kultúrno-historických hodnôt okresu.

Akčný plán je sledujúc základnú prierezovú **prioritu – zamestnanosť – tvorený predovšetkým:**

- A. Systémovými opatreniami na úrovni okresu podporujúcimi prioritné oblasti rozvoja,*
- B. Prioritnou oblasťou Rozvoj trhu práce založený na posilnení regionálnej a lokálnej ekonomiky, vrátane poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a nadväzujúcich odvetví,*
- C. Prioritnou oblasťou Adaptácia a rozvoj pracovných síl prostredníctvom vzdelávania podľa požiadaviek trhu a regionálnej politiky okresu,*
- D. Prioritnou oblasťou Stabilizácia kvalifikovanej pracovnej sily a investícií v území zlepšením podmienok pre život a podnikanie rozvojom technickej a sociálnej infraštruktúry a zlepšením kvality služieb,*
- E. Systémovými opatreniami na úrovni KSK,*
- F. Systémovými opatreniami na úrovni štátu.*

4 ANALÝZA STAVU POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A PREDPOKLADANÝCH POTRIEB SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

4.1 Sociálna služba krízovej intervencie na komunitnej úrovni – Komunitné centrum

Obec Ostrov je samostatný územný samosprávny celok SR v okrese Sobrance s celkovým počtom obyvateľov 306, z toho je zhruba 50 Rómov. V obci sa najmä u tejto skupiny obyvateľov prejavuje potreba krízovej intervencie, a to zriadením komunitného centra. Vzhľadom na to, že obec Ostrov je od okresného mesta vzdialená 3km, majú obyvatelia prístup ku Komunitnému centru a ním poskytovaným sociálnym službám v Sobranciach. Obec plánuje do budúcnosti zriadiť vlastné zariadenie s charakteristickými črtami komunitného centra, ktoré by zabezpečovalo sociálne poradenstvo a sociálne služby pre občanov obce Ostrov.

V nadväznosti na metodiku a štandardy komunitného centra môžeme medzi regionálne potreby zaradiť potrebu zvyšovania zamestnanosti v komunite, zvyšovania životnej úrovne, zlepšenie prístupu jednotlivcov a komunity k poskytovaniu sociálnych služieb a ochrane ich práv a právom chránených záujmov a potrebu zvyšovania finančnej gramotnosti. Neustále pretrváva potreba zabezpečenia poskytovania sociálneho poradenstva pre rómsku marginalizovanú komunitu v obci z hľadiska rozvoja, skvalitnenia a zlepšenia výkonu komunitnej práce v obci Ostrov, komunitného rozvoja a sociálnej integrácie na lokálnej úrovni v obci, ako napr.:

- absencia riešení zameraných na odstraňovanie bariér sociálnej integrácie komunity,
- absencia etnicky neutrálneho miesta pre vytváranie a obnovu väzieb medzi obyvateľmi vylúčenej rómskej komunity a ďalšími skupinami komunity/obce,
- uplatňovanie špecifických prístupov rešpektujúcich osobitosti (sociálne, ekonomické, socio-kultúrne a iné) konkrétnej lokality v nadväznosti na ich účinnú sociálnu integráciu, resp. inklúziu,
- uplatňovanie mechanizmov komunitnej práce na lokálnej úrovni majú často charakter jednorazových intervencií, sú nesystematické a bez preventívnych prvkov atď.

Komunitné centrum v Sobranciach vykonáva komunitnú prácu prostredníctvom jednotlivých nástrojov ako komunitné organizovanie, rozvoj a plánovanie, realizácia komunitných aktivít (napr. kultúrne podujatia, slávnosti, športové aktivity, organizovanie zberov – šatstva, obuvi, a pod.) a podporu inkluzívnych a antidiskriminačných politík na regionálnej úrovni. Ide o systematický proces, ktorý smeruje k aktivizácii členov komunity, k vyvolaniu a podporovaniu zmeny v rámci miestneho spoločenstva. Takisto prispieva k vzdelávaniu detí a mládeže, k vzdelávaniu a zvyšovaniu kvalifikácie dospelých realizovaním rôznych aktivít a programov, realizovať zdravotnú osvetu v komunite a podporovať klientov v oblasti bývania, zvyšovania zamestnanosti, zvyšovania finančnej gramotnosti, zlepšovania prístupu k právnej pomoci, predchádzania vzniku krízových situácií a v oblasti postpenitenciárnej starostlivosti o klientov.

V súlade s rámcovými požiadavkami ide v Sobranciach o dostupné komunitné centrum **I. typu – komunitné centrum so základným vybavením.**

Komunitné centrum v meste Sobrance vykonáva odborné činnosti, iné činnosti a aktivity ako:

- *sociálne poradenstvo – základné a špecializované*, pozostávajúce z depistáže klientov, základnej sociálnej diagnostiky a poskytovania informácií o právach, povinnostiach a variantoch riešení vo vzťahu k situácii, v ktorej sa práve klient nachádza a ktoré sa vzťahujú k prekonávaniu či zmierňovaniu nepriaznivej sociálnej situácie,
- *pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri príprave na školskú dochádzku, vyučovanie, sprevádzanie dieťaťa zo a do školského zariadenia,*
- *pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností,*
- *pomoc a poradenstvo pri pracovnom uplatnení,*
- *preventívne aktivity* (preventívne a osvetové programy, podpora dobrovoľníctva, formálne a neformálne kurzy, resp. školenia pre mládež a dospelých),
- *poradenstvo a pomoc pri vedení domácnosti, domácich prácach, hospodárení s financiami, pri zapájaní sa do spoločenského a pracovného života, podpora sebarealizácie, osobnostného rozvoja, predchádzanie vzniku a už pretrvávajúcich krízových situácií a podpora spoločenského správania v obci,*
- *záujmové činnosti a postpeniterciárna starostlivosť.*

Klientmi KC – **cieľovou skupinou** -sú predovšetkým sociálne vylúčení jednotlivci a príslušníci marginalizovaných skupín obyvateľstva, ktorí sú koncentrovaní v segregovanej alebo separovanej lokalite v obci a vyznačujú sa dlhodobou nezamestnanosťou, nižšou až podpriemernou úrovňou bývania, nízkymi príjmami, nízkou úrovňou vzdelania, výskytom sociálno-patologických javov, nedostatočnou starostlivosťou o svoje zdravie, sociálnou exklúziou a silnou sociálnou závislosťou na štátnych dávkach. Ide najmä o marginalizovanú rómsku komunitu (ďalej len ako „MRK“).

Klientmi môžu byť aj:

- maloleté osoby - deti;
- mladí ľudia, predovšetkým do 29 rokov, ktorí nie sú v evidencii uchádzačov o zamestnanie, ani v zamestnaní, ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy;
- rodiny s deťmi, neúplné rodiny s deťmi, mnohohdetné rodiny;
- nízkopríjmové domácnosti;
- osoby so zdravotným postihnutím;
- marginalizované skupiny, vrátane Rómov;
- jednotlivci alebo skupiny ohrozené diskrimináciou, chudobou alebo sociálnym vylúčením;
- deti a plnoleté fyzické osoby, ktorým sa poskytujú sociálne služby;
- znevýhodnení uchádzači o zamestnanie;
- deti, plnoleté fyzické osoby a rodiny, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately;
- žiadatelia o azyl, azylanti, fyzické osoby s doplnkovou ochranou;

4.2 Deti a mládež

Obec Ostrov poskytuje Klubu mladých v obci miestnosť v priestoroch Kultúrneho domu na účel efektívneho trávenia voľného času. V Klube mladých sa mládež stretáva pravidelne. Obec má v úmysle v nadchádzajúcom období zrekonštruovať miestnosť Klubu mladých a tým motivovať mládež k udržiavaniu fungovania Klubu mladých, ktorý obec považuje za jeden zo sociálnych nástrojov vplyvajúci pozitívne na vývoj mládeže.

Pre deti obec vybudovala detské ihrisko, aby aj najnižšia veková kategória mala priestor na trávenie voľnočasových aktivít. V budúcnosti obec plánuje skvalitňovať životnú úroveň v obci aj naďalej, samozrejme, v závislosti od výšky finančných prostriedkov, ktoré bude môcť obec vyčleniť na tento účel, prípadne sa uchádzať o poskytnutie dotácií z EÚ fondov alebo štátneho rozpočtu.

4.3 Sociálne služby pre seniorov

Sociálne služby pre seniorov sú v každej krajine dôležitou časťou systému sociálnej ochrany a ročne sa vynakladá na systém značná časť finančných prostriedkov. Sociálne služby je možné poskytovať v domácom prostredí formou opatrovateľskej služby, resp. v zariadeniach pre seniorov. V niektorých krajinách sú služby decentralizované, v niektorých sú pod kuratelou štátu. Všetky krajiny prešli transformáciou v tejto oblasti¹. Medzi hlavné trendy v poskytovaní patria:

- deinštitucionalizácia sociálnych služieb,
- postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb,
- prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu, zariadenia s kapacitou nižšou než 40 miest),
- podpora terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadeniach s týždenným pobytom.
- individualizácia poskytovania sociálnych služieb na základe osobných potrieb prijímateľov,
- vymedzenie práv prijímateľa a povinností prevádzkovateľa
- legitimizácia kvality sociálnych služieb a formulovanie podmienok, ktoré majú kvalitné služby spĺňať (i keď nie sú známe podmienky hodnotenia kvality sociálnych služieb)
- rozšírenie spektra poskytovaných sociálnych služieb
- koncepčný prístup k plánovaniu a stratégii rozvoja sociálnych služieb, komunitnom rozvoji komunitnom pláne a rozvoji terénnych sociálnych služieb ako nástroja poskytovania sociálnych služieb v obci.

¹http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261 1.6.2012

V obci Ostrov je Klub dôchodcov, ktorému obec prispieva ročne 300 Eur., v ktorom sa stretávajú seniori z obce. Obec má v budúcnosti v úmysle podporovať aktivity Klubu dôchodcov a zamerať sa na sociálne poradenstvo a sociálne služby pre túto časť obyvateľstva.

Stravovanie seniorov

Občania si môžu zabezpečiť stravovanie formou donášky obeda do domácnosti prostredníctvom súkromnej firmy. Obec vypláca dôchodcom príspevok na jeden odobratý obed v sume 0,90 €, zvyšok si doplácajú dôchodcovia.

4.4 Financovanie sociálnych služieb

Obec Ostrov predpokladá financovanie potenciálnych služieb sociálnej oblasti, z dvoch zdrojov:

- Rozpočet obce
- Fondov EÚ

Sociálne služby poskytované verejným poskytovateľom sociálnej služby môžu byť financované:

- z rozpočtu verejného poskytovateľa sociálnej služby,
- z prostriedkov prijatých na základe písomnej darovacej zmluvy,
- z prostriedkov združenia obcí, združenia vyšších územných celkov a združenia osôb,
- z výsledku hospodárenia z vedľajšej činnosti, ktorú vykonávajú zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti alebo zakladateľskej pôsobnosti obce alebo vyššieho územného celku s jeho súhlasom
- z iných zdrojov – dotácie z fondov EÚ zameraných na podporu sociálnych služieb

4.5 Poskytovatelia sociálnych služieb v regióne

Vzhľadom na to, že obec Ostrov má 306 obyvateľov a jedná sa o relatívne malú obec s pomerne nízkou občianskou vybavenosťou, rozvoj poskytovaných sociálnych služieb obcou je pomalý. Výhodou obce a jej obyvateľov je blízkosť okresného mesta Sobrance, kde majú obyvatelia Ostrova možnosť využiť niektoré druhy sociálnych služieb. Nižšie uvádzame poskytovateľov jednotlivých sociálnych služieb v priľahlom regióne.

A) Verejní poskytovatelia sociálnych služieb v regióne:

- 1. Mesto Sobrance** – terénna sociálna práca, Komunitné centrum, opatrovateľská služba, Klub dôchodcov.
- 2. Mesto Michalovce** – Zariadenie pre seniorov, Denné centrum, Komunitné centrum.

B) Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb v regióne:

- 1. Slovenský červený kríž** – Útulok pre bezdomovcov v Michalovciach, o r.2002.
- 2. ANIMA – DSS:**
 - Útulok, Baškovce (okres Sobrance)
 - ANIMA – DSS Michalovce
 - ANIMA – DSS – krízové stredisko Michalovce
- 3. Charitný dom prof. Hlaváča** – Michalovce
- 4. Charitný dom Juraja Jendželovského**
- 5. Zariadenie pre seniorov , Nám. Jána Pavla II. Michalovce**
- 6. INTEGRA** – občianske združenie
- 7. Zariadenie podporovaného bývania** – Michalovce , Ul.Hollého, Ul.pri Mlyne
- 8. Arcidiecézna charita Košice** – Michalovce
- 9. Denný stacionár sv.Kláry** – Michalovce
- 10. Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím - Michalovce**
- 11. Občianske združenie NOVÁ CESTA**
- 12. PRAMEŇ ZEMPLÍNA, združenie** – Michalovce

13. Detský domov Michalovce

14. Detský domov Remetské Hámre

15. MOBILITES – nezisková organizácia Michalovce

16. FILANTROPIA MICHALOVSKO-KOŠICKEJ EPARCHIE

17. Senior centrum Šírava

5 SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE

/ ďalej iba „KPSS“ /

Plnenie zámerov, cieľov a opatrení, ktoré vyplývajú z Komunitného plánu sociálnych služieb bude kontrolované:

- verejnosťou v priebehu platnosti KPSS (zverejnenie KPSS na webovej stránke obce, vytvorenie možnosti kontroly plnenia cieľov a priorít širokou verejnosťou pripomienkovaním e-mailom, osobne na obecnom úrade alebo písomne),
- obecným zastupiteľstvom na zasadnutí obecného zastupiteľstva 1 x za 2 roky (spracovanie Správy o plnení KPSS na zasadnutie OcZ, správu predkladá starosta).

Komunitný plán sociálnych služieb je možné meniť aj v prípade, že sa zmenia priority, ak sa získajú finančné prostriedky na konkrétne potreby a novými návrhmi na poskytnutie sociálnych služieb.

6 ZÁVER

Obyvatelia obce Ostrov majú vzhľadom na blízkosť Sboru prístup k poskytovaniu komplexných komunitných a sociálnych služieb pre všetkých záujemcov, predovšetkým pre marginalizované skupiny obyvateľstva. Zároveň sme prejavili snahu rôznymi činnosťami, aktivitami, službami o zvyšovanie sociálnych zručností a kompetencií, prevenciu a predchádzanie vzniku sociálno-patologických javov a rizikového správania v súčinnosti s verejnou správou, štátnou správou a ďalšími.

Máme v úmysle prispievať k sociálnemu začleňovaniu, integrácii osôb sociálne vylúčených na lokálnej i individuálnej úrovni, odstraňovať bariéry medzi Rómami a Nerómami, budovať vzájomnú toleranciu a akceptáciu, transformovať stereotypy, ktoré prevládajú medzi majoritnou a minoritnou skupinou obyvateľstva, podporovať vzdelávanie a túžbu po poznaní a zároveň poskytovať priestor pre ich sebarealizáciu a aktívne zapájať Rómov, sociálne vylúčených jednotlivcov, deti a mládež do aktívneho života v obci.

Zároveň máme v úmysle spolupodieľať sa na aktivitách Klubu dôchodcov a Klubu mladých v obci na skvalitnenie života seniorov a mládeže.

František Marcin
starosta obce Ostrov

Zoznam schém, tabuliek a grafov

Schéma č.1 nadväznosti subjektov komunitného plánovania	6
Schéma č.2 Fázy komunitného plánovania	14
Tab.č.1 Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky	17
Tab.č.2 Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce Ostrov	18
Tab.č.3 Veková štruktúra obyvateľstva obce	20
Tab.č.5 Národnostná štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	21
Tab.č.6 Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	22
Tab.č.7 Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance	23
Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2013	17
Graf č.2 Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce Ostrov	19
Graf č.3: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného prírastku obyvateľov	19
Graf č.4 Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia	20
Graf č.5 Národnostná štruktúra obyvateľstva obce	21
Graf č.6 Náboženská štruktúra obyvateľstva	22
Graf č.7 Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance	23
Graf č.8 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce	24
Graf č.9 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance a na Slovensku v rokoch 2001– 2015	25